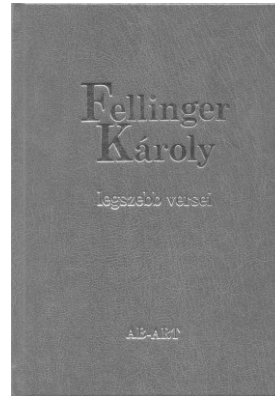
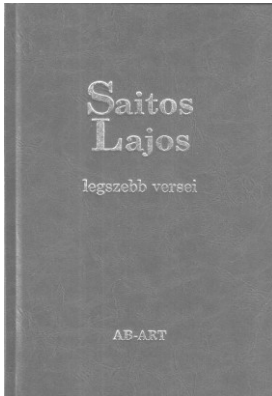

SZIGETI JENŐ

Legszebb versek – a Felvidékről

Fellinger Károly legszebb versei
 (Válogatta és az utószót írta: Bakonyi István)

A felsőfoktól viszolyog az ember. Amit a legszebbnek mondanak – no meg ezt a címlapra is nyomtatják – az végképp elveszi a kedvünket, még a ruhánál, cipőnél is így van ez. Az ízlésdiktatúrák ellen lázadunk. A versek esetében sincs ez másként. Szerencsére a kötet éppen arról győz meg, hogy a konvenció, a szabványosított „szép” ellen lázadnak ezek a versek.

Márai szerint „a vers nem az, amit a költő leírt, hanem az, ami a vers olvasásának hatása alatt az olvasóban történik.” Bennünk születik a vers, a szavak csak a valahol bennünk meglévő, de megfogalmazni nem tudott versek varázspalcája, mely a költő keze, szava, szíve nyomán előbújik belőlünk. Fellinger versei képesek erre a csodára. Verseit olvasva nem a stíluson, a formai kérdéseken törjük a fejünket, hanem elveszünk a szavai nyomán bennünk születő „versben”. Bakonyi István érdeme, aki a válogatás nehéz, ízlést próbáló munkáját végezte, hogy ez a varázslat az olva-

sókban bekövetkezhet. Értő szemmel, nyitott szívvel válogatott, előttünk olvasott, hogy legyen mire odafigyelünk.

Fellinger Károly a felvidéki magyar irodalom közéggenerációjának jelese, akinek pályakezdése az *Iródia* mozgalomhoz köthető. Első kötete 1991-ben jelent meg. Indulásától foglalkoztatta a törvényesség és a tisztesség, a szabadság és a függetlenség kérdése. Versein Bakonyi megállapítása szerint „érződik Pilinszky lírájának, szemléletmódjának, világképének és tömörségre törekvésének a hatása, s ezek a hatások később is érzékelhetőek. Például egy-egy pillanat találó rögzítésében, a szünet sokatmondásában, a visszafogottságban. Hasonlóképpen hat istenkeresésben és az örökkévaló felé közelítésben”. Fellinger nem esik a sokat beszélés bűnébe. Tisztában van értékeivel, tudja határait. Ösztönösen tudatos és tudatosan használja megérzéseit megrázóan szép és elgondolkodtató verseiben. Tudatosan használja az avantgárd elemeit éppúgy, mint az ősi költészet kanoizálódott lírai motívumait. Így teremt a mindennapi világunk dzsungelében kis utat a szépség, a belső rend gyönyörű tájai felé. Tudja, hogy a dal a csendből születik, ami „egy életre szól / akár a halál”. Meg azt is, hogy „*A múlt és a jelen / batárfohója fölél / hidakat emel / a felejtés. // Jézus tudja, / hogy a hidak / nem bírnák el, / kénytelen vízzen járni.*”

Ezek a versek mindennapjaink értelmetlenségei között kézen fognak bennünket és járni tanítanak, mert csak így maradhatunk emberek az embertelenségben. Ezért ezek a versek mindennapi kenyerünké lehetnek, ha nyitott szívvel velük indulunk. Így lesz elfogadható és szép az Isten teremtetten és a költő által felfedezett világ.

(*AB-ART, 2016*)

Verseket két küszöb között (*Saitos Lajos legszebb versei*)

Mai magyar költészetünk derékhadához tartozik Saitos Lajos, a Székesfehérvárott élő költőnk, akinek 80 legszebb versét gyűjtötte kötetbe, és látta el elemző utószóval Bakonyi István, a kortárs magyar irodalom egyik legjobb értője. A Szlovákiában működő, az ott és az anyaországban élő poétákra egyaránt figyelő AB-ART Kiadó *Legszebb versek* sorozatának szép kötete (néhány név az eddig megjelent szerzők közül: *Tóth Éva, Fel-*

linger Károly, Farkas Árpád, Petrőczy Éva) jó áttekintést ad Saitos lírai törekvéseiről, munkásságáról. Első kötete 1993-ban jelent meg. Ez a kötet tizenkettedik könyve. Újságíróként kezdte, most is a Székesfehérváron szerkesztett *Vár* című folyóirat olvasószerkesztője.

Saitos magába szívta jeles elődeinek és kortársainak lírai anyanyelvét és azon szólítja meg az olvasót. A figyelmes olvasó észreveszi az áthallásokat, amiért nem kell szégyenkezni, hiszen ebből a lírai anyanyelvből építi fel sajátos világát. Remekbe szabott miniatűrjei elárulják nagyszerű szerkesztői készségét, azt, hogy kevés szóval is tud sokat mondani. Legfőbb erénye a tömörség és a szükszavúság. Mesterségbeli tudását négysorosaival, remek haikuinak sorával bizonyítja. Versein átizzik protestantizmusa és magyarságtudata. Saitos olyan költő, akinek mindennapi kenyere a vers. Nem világmegváltó nagy szólamokban énekel, hanem a materiálisan létező világ ajtaját kinyitva belép a dolgok mögött meghúzódó valóság küszöbén. A két küszöb, a reális világ jelenségei és a gondolatiság sokat kifejező belső világa között születnek a versei, melyekben a lélek és a világ, az anyag és a spiritualitás titkai sejlenek fel a múlt és a jövő határán. Nem véletlenül került a kötet élére a *Tél '71* című remeklése: „*Állok a belső küszöbökön. // A külső küszöbökön hó / és jég virít, / letaposott rózsá. // Két küszöb között a tér, / s a hajnali óra.*” A információ forgatagában a jelentéktelenné váló ember, globalizálódó világ pszichés sivatagát egyszerű eszközökkel így formázza meg: „*Közben megszülettem, / Közben egy folyó kiszáradt, / Közben sérvet kapott Atlasz, / Közben békét prédikálnak, / Közben szerkesztik geometriánkat / Közben egy vér folyó kitágul / Közben kiszárad a torkom. / Közben lányok énekelnek. / Közben meghalok.*” (Idő)

Saitos tud néhány szóval miliót teremteni. A tisztánlátás igénye vezetitollát és ezzel elkerüli, hogy szóvirágokba öltöztesse álmait. Bakonyi István fontos és igaz megállapítása szerint „nyelve és stílusa szikár, a végső tömörítésben inkább Pilinszky János a meghatározó költőelőd a számára.” Munkáiban a népi kultúra hatása is jelentékeny, melyet talán a szülőfaluja – Soponya iránti szeretete motivál. Bakonyi István szerint Saitosnak „egyre inkább letisztult lírai hangja, újabb költeményei egyre inkább igazolják a beérést, az egyre intellektuálisabb megjelenési formát. Keresi a csönd titkát, keresi helyét a világban, és mindeközben sikerrel mutatja föl irányjelzőit”. Ha lépést akarunk tartani a mai magyar irodalom eredményeivel, nem hiányozhat könyvespolcunkról Saitos Lajos legszebb verseinek szép és igazi olvasmányélményt ígérő kötete.

A Saitos Lajos világában az olvasót értő szeretettel kalauzoló kísérőtanulmány, továbbá a válogatás *Bakonyi István* József Attila-díjas irodalom-

történésznek, a költő székesfehérvári „földijének” és sok-sok ottani rendezvényen, művészeti eseményen tevékeny társának, az anyaországot a Felvidékkel összekötő sorozat állandó, nem-fáradó munkatársának köszönhető.

(AB-ART Kiadó, 2018)

PETRŐCZI ÉVA

Az „Édes anyaföldem!” fonákja Tamás Kincső: *Módos asszony üres kézzel*

Tamás Kincső regénye számtalan okból kiváló. Először is talán azért, mert szembe megy a hamis „székelyezéssel”, az ehhez a régióhoz és lakóihoz kötődő, édeskés nosztalgizálással, az ott élők idealizálásával. Kiváló továbbá azért is, mert képzettársítások egész raját rebbenti fel. Számomra ez a huszonegyedik századi székely faluról szóló családi krónika nem egyszerűen „látlet”, hanem ugyanakkor egy halhatatlan Benedek Elek-önéletrajz, az *Édes anyaföldem!* fonákja, teljes és tragikus, helyenként tragikomikus ellenpólusa. A főszereplő, Sára, egy hatvanas éveiben járó, még erős és az átlagosnál jobb módú székely fa-

lusi asszony, aki abszurd vállalkozásba kezd: több tehenét és számtalan földi javát feláldozva egy mukkanásnyi angol nyelvtudás nélkül nekivág a nagy Amerikának. Éspedig azért, hogy hazacsalogassa onnan a család „Ábeljét”, tíz éve az Újvilágban élő, egyetlen, agyondédelgetett fiát, Csabát. Akitől a távoli, hatalmas ország és az amerikás magyar meny, Margaret jóvoltából gyógyíthatatlanul elidegenedett. A gyermekével való párbeszéd csak az otthoni ízek nyelvén sikerül, ideig-óráig. A sok üveg zakuszká, meg a puliszka, Székelyföld jellegzetes ételei ebben a könyvben szinte címerpajzs-elemmé nemesednek. Az ifjú pár és születendő gyermekük, az első unoka hazacsalogatása önmagában is reménytelen vállalkozás, ráadá-